

dr Paweł Ulman
mgr Agnieszka Wałęga

Katedra Statystyki
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Sytuacja mieszkaniowa młodych małżeństw w Polsce

WPROWADZENIE

Faza cyklu życia rodziny warunkuje pojawienie się określonych potrzeb. Możliwość ich zaspokojenia zależy w znacznej mierze od czasu trwania związku małżeńskiego, wieku małżonków oraz faktu posiadania bądź nieposiadania dzieci. Początkowy okres funkcjonowania gospodarstwa domowego łączy się zwykle z poszukiwaniem samodzielnego mieszkania i konicznością jego wyposażenia. Większa aktywność zawodowa obojga małżonków oraz coraz lepsze ich wykształcenie rozbudza aspiracje konsumpcyjne. Ponadto obserwowana w ostatnich latach ewolucja modelu rodziny – z wielopokoleniowego w kierunku 1–2-pokoleniowego – sprawia, że własne mieszkanie nabiera jeszcze większego znaczenia. Z tego też powodu w subiektywnych rankingach (dotyczących znaczenia różnego rodzaju potrzeb) warunki mieszkaniowe zajmują istotne, trzecie miejsce (po ochronie zdrowia i wyżywieniu) [Kusińska, 2005, s. 75].

Zapotrzebowanie na pierwsze mieszkanie¹ powinno skłaniać do specjalnego potraktowania młodego pokolenia. Priorytet dla tej grupy wynika z wagi młodego pokolenia w gospodarczym i cywilizacyjnym rozwoju kraju. Zapewnienie im szansy na mieszkanie może być czynnikiem przeciwdziałającym emigracji wykształconych osób, czy też pozytywnie wpływać na prokreację, zapewniającą stabilizację liczby ludności w Polsce.

ZAKRES BADAŃ ORAZ ŹRÓDŁO DANYCH

Przedmiotem zainteresowania w niniejszym opracowaniu jest sytuacja mieszkaniowa młodych małżeństw, które stanowią szczególną grupę gospodarstw domowych. Przyjęto szeroką definicję tej grupy: są to związki formalne (pominięto np. konkubiny), w których wiek każdego z małżonków nie przekracza 40 lat².

¹ Na temat sytuacji mieszkaniowej w różnych aspektach pisał m.in. M. Gorczyca [2003, 2007].

² W tym przypadku właściwszym określeniem będzie małżeństwo młodych osób, ponieważ na podstawie danych pochodzących z badania budżetów gospodarstw domowych nie ma możli-

Istotną kwestią jest poznanie ich sytuacji mieszkaniowej – samodzielności w tej dziedzinie, standardu i stanu prawnego zajmowanych lokali oraz wielkości przestrzeni życiowej, jaką mają dla siebie poszczególni członkowie rodzin. Analizie poddano również wydatki na utrzymanie i wyposażenie mieszkania, które są bezpośrednio związane z warunkami mieszkaniowymi. Za szczególnie istotne z punktu widzenia prowadzonych badań uznano takie cechy gospodarstw domowych młodych małżeństw jak: typ biologiczny rodziny i miejsce zamieszkania gospodarstwa domowego. Punktem odniesienia prowadzonych analiz uczyniono grupę gospodarstw starszych małżeństw³. Hipoteza badawcza zakłada, że młode małżeństwa (MM) znajdują się w gorszej sytuacji mieszkaniowej niż gospodarstwa starszych małżeństw (SM).

W pracy wykorzystano informacje liczbowe o indywidualnych gospodarstwach domowych, pochodzących z badania budżetów gospodarstw domowych przeprowadzonych w 2009 r. przez Główny Urząd Statystyczny. Indywidualne dane liczbowe pozwalają analizować nie tylko kształtowanie się miesięcznych dochodów oraz poziomu i struktury wydatków gospodarstw domowych, ale również ich sytuacji mieszkaniowej⁴.

Z badanej próby wyodrębniono 26 093 gospodarstwa domowe, w skład których wchodziło 27 421 małżeństw (z czego 90,45% były to przypadki, gdy w skład gospodarstwa domowego wchodziło jedno małżeństwo, a dwa małżeństwa tworzyły wspólne gospodarstwo domowe w ok. 9,15% przypadków). Spośród wyodrębnionych małżeństw do zbioru młodych małżeństw zaliczono 8132 małżeństwa, co stanowi 29,66% ogółu małżeństw. Pozostałe 63% przypadków to małżeństwa, w których obydwie osoby były w wieku powyżej 40 lat, a kolejne 7,5% to małżeństwa, w których jedna z osób była w wieku co najwyżej 40 lat, a druga w wieku powyżej 40 lat.

CHARAKTERYSTYKA MŁODYCH MAŁŻEŃSTW

W ponad 86% przypadków młode małżeństwa tworzyły gospodarstwo domowe będąc jedynym małżeństwem w tym gospodarstwie, a około 13% młodych

wości określenia stażu małżeństwa. Definicja młodego małżeństwa w przeprowadzonych badaniach została świadomie rozszerzona, względem tej sformułowanej przez GUS, która mianem tym określa związek, w którym jeden z partnerów nie przekroczył 30. roku życia, a drugi – 35 roku życia, z uwagi na zmiany związane ze stylem życia oraz odraczaniem decyzji związanych z zawarciem związku małżeńskiego i posiadaniem dziecka.

³ Przez starsze małżeństwo rozumie się w niniejszym opracowaniu związki formalne, w których wiek obojga małżonków przekroczył 40 lat.

⁴ O sytuacji mieszkaniowej na podstawie badania budżetów gospodarstw domowych pisał m.in. P. Ulman [2011].

małżeństw było członkami gospodarstw, w których były dwa małżeństwa (przy czym niekoniecznie obydwaj uznane jako młode).

Najczęściej wśród młodych małżeństw występowały te, które tworzyły samodzielnie gospodarstwo domowe mając dwoje dzieci na utrzymaniu (ponad 64%). Stosunkowo duży odsetek (17,8% młodych małżeństw) stanowiły też gospodarstwa domowe określane jako małżeństwo z dziećmi na utrzymaniu i innymi osobami. Należy tutaj zaznaczyć, że w tej kategorii najczęściej występują rodziny wielopokoleniowe.

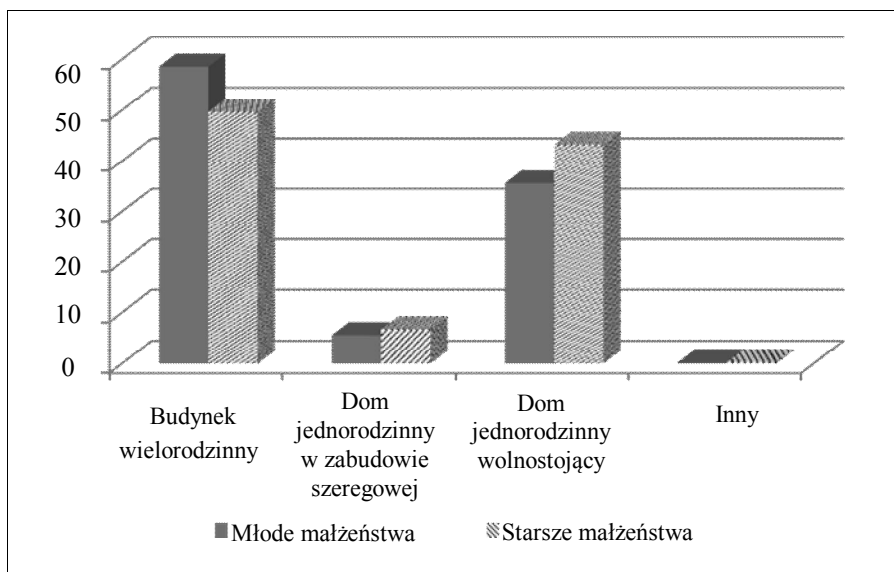
Wśród młodych małżeństw ponad 16% nie posiadało dzieci, a najczęściej w tych małżeństwach pojawiała się jedno dziecko (36,5%), które miało nie więcej niż 6 lat (blisko 43% przypadków). Kolejną grupę stanowiły małżeństwa posiadające dwójkę dzieci (35,4%), ale zdarzały się również takie, które miały dziewięć dzieci. Najczęściej młode małżeństwa zamieszkiwały na wsi (35% przypadków), a w największych miastach było ich tylko nieco ponad 13%. W przeważającej części (78%) gospodarstwa domowe młodych małżeństw utrzymywały się przede wszystkim z pracy najemnej i kolejno z pracy na własny rachunek (11%), a tylko nieco ponad 5% z nich utrzymywało się z rolnictwa.

WARUNKI MIESZKANIOWE MŁODYCH MAŁŻEŃSTW

Posiadanie własnego mieszkania stanowi szczególną wartość zwłaszcza dla młodych rodzin. Samodzielne mieszkanie stwarza młodym ludziom nie tylko warunki do wchodzenia w nowe życiowe role (męża/żony, a następnie ojca/matki), ale również sprzyja organizowaniu i prawidłowemu wypełnianiu funkcji rodzinnych.

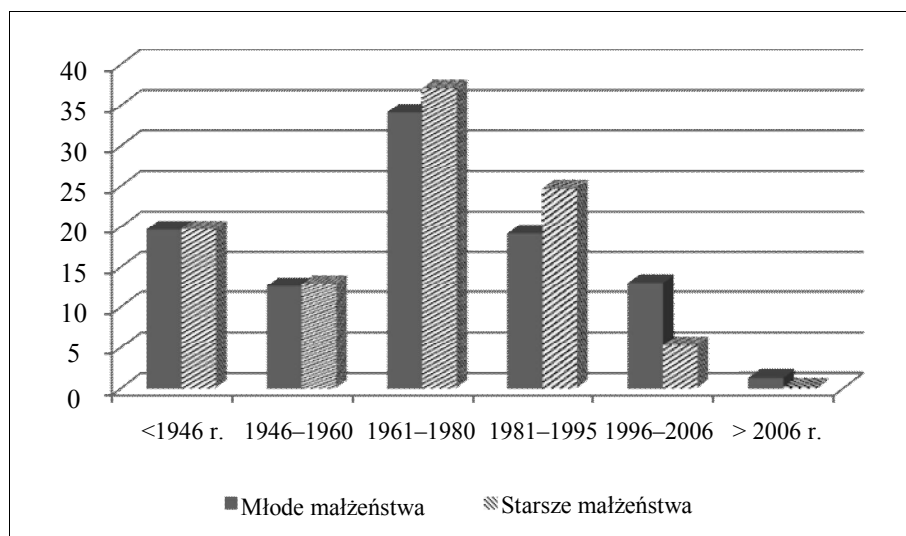
W 2009 r. 75,5% młodych małżeństw mieszkało samodzielnie. Większość domów i mieszkań była własnością mieszkających w nich rodzin. Ponad 71% młodych małżeństw mieszkało w budynkach będących własnością osoby fizycznej lub wspólnoty mieszkaniowej, a 19% zamieszkiwało mieszkanie znajdujące się w zasobach spółdzielni mieszkaniowej. Nieco ponad 1% mieszkało w lokalach należących do Towarzystwa Budownictwa Społecznego (TBS). Statystyki te potwierdzają obiegowe opinie, że program rozwiązywania problemów mieszkaniowych nie przyniósł spodziewanych efektów (w szczególności dla młodych małżeństw).

Młode małżeństwa częściej mieszały w budynkach wielorodzinnych (ponad 58%) niż jednorodzinnych (ponad 41% – por. rys. 1). Sytuacja ta była odmienna w grupie starszych małżeństw. Prawie 50% z nich mieszkało w domach jednorodzinnych. Analizując natomiast okres wybudowania domu (mieszkania) można zauważyć, że przeważają budynki wybudowane w latach 1961–1980 (rys. 2). Jedyne nieco ponad 1% młodych małżeństw mieszkało w najnowszych mieszkaniach (wybudowanych po 2006 r.). Stosunkowo nowe mieszkania (wybudowane w latach 1996–2006) zamieszkiwało 13% młodych małżeństw. Na korzyść młodych małżeństw (w porównaniu ze starszymi małżeństwami) przemawia fakt, że większy ich odsetek mieszka w mieszkaniach wybudowanych po 1996 r.

Rysunek 1. Struktura (w %) budynków zamieszkiwanych przez młode i starsze małżeństwa według ich typów

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych indywidualnych nieidentyfikowalnych z badania budżetów gospodarstw domowych z 2009 r.

Rysunek 2. Struktura (w %) ze względu na okres wybudowania budynku, w którym mieszka młode i starsze małżeństwo

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych indywidualnych nieidentyfikowalnych z badania budżetów gospodarstw domowych z 2009 r.

Struktura prawna zajmowanych przez gospodarstwa domowe lokali przyjmuje trzy podstawowe formy: mieszkania prywatne z tytułem własności i w trakcie spłaty kredytu hipotecznego, mieszkania spółdzielcze (własnościowe i lokatorskie) oraz mieszkania wynajmowane (prywatne i komunalne). W prawie połowie przypadków młode małżeństwa mieszkały w mieszkaniach będących własnością nieobciążoną pożyczką lub kredytem hipotecznym (tab. 1). Mimo wprowadzonych preferencji dotyczących zakupu własnego mieszkania jedynie nieco ponad 13% młodych rodzin posiadało mieszkanie obciążone kredytem hipotecznym⁵. Co ciekawe, odsetek ten pokrywa się z odsetkiem nowych mieszkań (wybudowanych po 2006 r.). Na podstawie powyższej obserwacji można wnioskować, że zdecydowana większość nowych mieszkań została sfinansowana przynajmniej w części kredytem hipotecznym. Natomiast blisko 24% mieszkało w mieszkaniach wynajętych, a ponad 16% w mieszkaniach mając spółdzielcze prawo do lokalu. Wśród starszych małżeństw znacznie więcej rodzin posiadało mieszkanie nieobciążone żadnym kredytem (85%) oraz zdecydowanie mniej starszych małżeństw mieszkało w mieszkaniach wynajętych (11%).

Tabela 1. Struktura (w %) tytułu prawnego do mieszkania, w którym mieszkają młode i starsze małżeństwa

Wyszczególnienie	Młode małżeństwa	Starsze małżeństwa
Własność, obciążona pożyczką lub kredytem hipotecznym	9,78	2,71
Własność, nieobciążona pożyczką lub kredytem hipotecznym	49,49	67,07
Spółdzielcze prawo do lokalu (własnościowe lub lokatorskie) obciążona pożyczką lub kredytem hipotecznym	3,29	0,73
Spółdzielcze prawo do lokalu (własnościowe lub lokatorskie) nieobciążona pożyczką lub kredytem hipotecznym	13,08	17,94
Najem lub podnajem	23,9	10,97
Inny tytuł prawny	0,44	0,58

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych indywidualnych nieidentyfikowalnych z badania budżetów gospodarstw domowych z 2009 r.

⁵ W 2006 r. uchwalono ustawę o finansowym wsparciu rodzin w nabywaniu własnego mieszkania (DzU z 2006 r., nr 183, poz. 1354 z późn. zm.), zwaną potocznie programem „Rodzina na swoim”. Ma on na celu wsparcie rodzin w nabywaniu własnego mieszkania poprzez dopłaty do odsetek od kredytów udzielanych na zakup lokalu mieszkalnego, budowę i zakup domu jednorodzinnego albo wniesienie wkładu budowlanego do spółdzielni mieszkaniowej. Po spełnieniu warunków określonych w ustawie Fundusz Dopłat (ulożony w Banku Gospodarstwa Krajowego) pokrywa przez osiem lat 50% odsetek naliczonych według stopy referencyjnej.

Tabela 2. Średnia powierzchnia mieszkania (w m²) zajmowanego przez gospodarstwo młodych oraz starszych małżeństw w przekroju typu biologicznego rodziny oraz miejscowości zamieszkania

Wyszczególnienie ^a	Miasto o liczbie mieszkańców:					Wieś	Ogółem (MM)	Ogółem (SM)
	500 tys. i więcej	200–499 tys.	100–199 tys.	20–99 tys.	poniżej 20 tys.			
1	46,21	49,30	46,33	49,10	58,40	84,87	52,58	70,45
2	50,74	55,50	55,72	54,69	62,54	81,73	60,79	80,48
3	62,88	62,68	64,02	61,83	72,11	92,57	73,62	85,53
4	63,17	72,32	61,80	69,08	83,11	90,60	79,59	95,93
5	41,06	70,28	56,28	66,09	73,01	83,96	76,42	92,45
6	81,78	67,95	72,15	76,41	87,87	108,78	97,64	99,25
7	-	-	-	60,00	51,62	125,53	75,13	79,02
8	-	-	-	-	63,00	150,00	116,36	87,47
Ogółem (MM)	55,35	60,82	60,09	60,87	72,29	98,73	74,76	x
Ogółem (SM)	69,18	65,10	65,77	70,58	79,30	101,11	x	82,41

^a – 1 – małżeństwo bez dzieci; 2 – małżeństwo z jednym dzieckiem na utrzymaniu; 3 – małżeństwo z dwójką dzieci na utrzymaniu; 4 – małżeństwo z trójką dzieci na utrzymaniu; 5 – małżeństwo z czwórką (i więcej) dzieci na utrzymaniu; 6 – małżeństwo z dziećmi na utrzymaniu i innymi osobami; 7 – matka z dziećmi na utrzymaniu i innymi osobami; 8 – ojciec z dziećmi na utrzymaniu i innymi osobami.

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych indywidualnych nieidentyfikowalnych z badania budżetów gospodarstw domowych z 2009 r.

W znacznym stopniu o komforcie życia decyduje powierzchnia mieszkania zajmowanego przez jedno gospodarstwo domowe. W przypadku gospodarstw młodych małżeństw średnia powierzchnia mieszkania wynosiła blisko 75 m², a w przypadku gospodarstw starszych małżeństw wyniosła odpowiednio blisko 82,5 m² (tab. 2). Była ona zróżnicowana zarówno w zależności od typu rodziny, jak i miejscowości zamieszkania gospodarstwa. Okazuje się, że wraz ze spadkiem liczby mieszkańców miejscowości wzrasta powierzchnia mieszkania zajmowanego przez gospodarstwo. Sytuacja ta może wynikać z faktu, że na wsi gospodarstwa domowe częściej zamieszkują w domach jednorodzinnych niż ma to miejsce w miastach. Jeśli chodzi o typ rodziny to najbardziej interesujące są kategorie 1–6. W pierwszych pięciu określono typ rodziny jako małżeństwa bez dzieci lub z dziećmi na utrzymaniu, jednocześnie pomijając inne osoby. Pozwala to określić dokładnie liczbę osób w rodzinie. Kategoria 6 (małżeństwo z dziećmi na utrzymaniu i innymi osobami) dotyczy często rodzin wielopokoleniowych. Wspomniane wyżej kategorie obejmują większość badanych gospodarstw z młodymi małżeństwami.

Co do zasady, im małżeństwo ma więcej dzieci, tym dysponuje większym mieszkaniem. Jednak rodziny z czworgiem i więcej dzieci znajdowały się w gor-

szej sytuacji niż rodziny z trojgiem dzieci na utrzymaniu. Obraz sytuacji mieszkaniowej rodzin wielodzietnych wygląda jeszcze gorzej, jeżeli weźmiemy pod uwagę wielkość badanej rodziny. W przypadku starszych małżeństw można zaobserwować podobne zależności, przy czym każdorazowo powierzchnia mieszkań, w których mieszkali starsze małżeństwa była większa.

Pełniejszy obraz warunków mieszkaniowych daje analiza średniej powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę. W badanych gospodarstwach wynosiła ona prawie 18,7 m² (w przypadku starszych małżeństw odpowiednio 24,2 m²). Wielkość mieszkania na osobę pokazuje, że im liczniejsza rodzina, tym sytuacja mieszkaniowa jest gorsza. Największe zagęszczenie występowało w mieszkaniach małżeństw wielodzietnych. W przypadku gospodarstw wielorodzinnych (małżeństwo z dziećmi na utrzymaniu i innymi osobami) sytuacja ta również była gorsza niż małżeństw bez dzieci lub z małą liczbą dzieci na utrzymaniu (tab. 3).

Tabela 3. Powierzchnia mieszkania (w m²) na osobę w gospodarstwach młodych oraz starszych małżeństw w przekroju typu rodziny oraz klasy miejscowości zamieszkania gospodarstwa

Wyszcze- gólnienie	Miasto o liczbie mieszkańców:					Wieś	Ogółem (MM)	Ogółem (SM)
	500 tys. i więcej	200–499 tys.	100–199 tys.	20–99 tys.	poniżej 20 tys.			
1	23,10	24,65	23,16	24,55	29,20	42,43	26,29	35,23
2	16,91	18,50	18,57	18,23	20,85	27,24	20,26	26,83
3	15,72	15,67	16,01	15,46	18,03	23,14	18,40	21,38
4	12,63	14,46	12,36	13,82	16,62	18,12	15,92	19,19
5	6,58	11,17	8,62	10,26	11,24	13,06	11,90	14,67
6	15,32	13,29	14,52	14,85	16,56	19,16	17,76	18,76
7	-	-	-	12,00	10,16	20,83	14,07	16,80
8	-	-	-	-	15,75	25,00	22,26	20,12
Ogółem (MM)	17,15	17,28	16,69	16,33	18,04	20,95	18,65	x
Ogółem (SM)	23,17	20,87	21,01	22,51	24,52	26,25	x	24,20

Źródło i objaśnienia jak w tabeli 2.

Wskaźnik dotyczący liczby osób przypadających na jeden pokój również potwierdza gorszą sytuację mieszkaniową rodzin wielodzietnych. W przypadku małżeństw bezdzietnych była to jedna osoba na pokój. Wraz z pojawieniem się dziecka średnia liczba osób na pokój zwiększa się. Kolejne dzieci powodują pogarszanie się sytuacji mieszkaniowej owych rodzin⁶. W gospodarstwach wielodzietnych przypadały średnio 2,3 osoby na pokój. Ponadto sytuacja ta pogarszała

⁶ Szczegółowe obliczenia dotyczące wskaźnika nie zostały zaprezentowane z uwagi na ograniczone rozmiary opracowania.

się wraz ze wzrostem liczby mieszkańców miejscowości, w której położone było gospodarstwo domowe.

O warunkach mieszkaniowych i komforcie mieszkania świadczy również stan techniczny budynku. Był on w przeważającej części oceniany jako dobry. Jedyne w niecałych 3% przypadków stan techniczny zajmowanego mieszkania został oceniony jako zły. Większym problemem było otoczenie, w którym położony był budynek. Na pytanie „Czy budynek, w którym mieszkają młode małżeństwa, znajduje się w szczególnie uciążliwym otoczeniu” blisko 19% młodych małżeństw odpowiedziało twierdząco.

Tabela 4. Średnie wydatki na osobę (w zł) na utrzymanie mieszkania w gospodarstwach młodych oraz starszych małżeństw w przekroju typu rodziny oraz klasy miejscowości zamieszkania gospodarstwa

Wyszcze- gólnienie	Miasto o liczbie mieszkańców:					Wieś	Ogół- łem (MM)	Ogół- łem (SM)
	500 tys. i więcej	200–499 tys.	100–199 tys.	20–99 tys.	poniżej 20 tys.			
1	415,37	346,44	299,05	279,46	259,30	269,45	338,53	267,10
2	223,73	194,64	229,21	189,95	200,98	153,02	194,41	204,20
3	208,72	175,44	139,53	144,99	135,80	133,33	149,78	152,35
4	189,62	112,46	115,90	106,42	112,99	89,35	105,88	129,52
5	69,20	75,57	116,33	87,82	88,10	84,18	85,00	82,51
6	183,72	143,48	101,19	137,12	124,30	108,94	119,16	130,15
Ogółem (MM)	245,72	184,94	169,63	157,68	146,67	116,70	152,51	x
Ogółem (SM)	253,74	218,29	206,85	213,08	204,06	173,30	x	200,79

Źródło i objaśnienia jak w tabeli 2.

Z sytuacją mieszkaniową ściśle związane są wydatki na wyposażenie i utrzymanie mieszkania (tabela 4 i 5). W znacznym stopniu zależą one od fazy cyklu życia rodziny. Ogólnie, im mniejsza liczebnie miejscowość, w której położone było gospodarstwo domowe, tym niższe średnie wydatki na osobę na utrzymanie mieszkania. Najniższe wydatki na osobę miały rodziny wielodzietne, jednak z pewnością wynika to w dużej mierze z wielkości rodziny. Wydatki na utrzymanie mieszkania są dość sztywne względem liczby osób w gospodarstwie, co objawia się nieznacznym – jeśli w ogóle – przyrostem ich poziomu wraz ze wzrostem liczby osób. Skutkuje to niższymi wydatkami tego rodzaju na osobę w gospodarstwach wieloosobowych. Generalnie można zaobserwować wyższe średnie wydatki na utrzymanie mieszkania w gospodarstwach starszych małżeństw (wyjątek małżeństwa bez dzieci i rodziny wielodzietne) [por. Podolec, Ulman, Wałęga, 2007, s. 251; Podolec, Ulman, Wałęga, 2008, s. 175–180].

Tabela 5. Średnie wydatki na osobę (w zł) na wyposażenie mieszkania w gospodarstwach młodych oraz starszych małżeństw w przekroju typu rodziny oraz klasy miejscowości zamieszkania gospodarstwa

Wyszcze- gólnienie	Miasto o liczbie mieszkańców:					Wieś	Ogół- łem (MM)	Ogół- łem (SM)
	500 tys. i więcej	200–499 tys.	100–199 tys.	20–99 tys.	poniżej 20 tys.			
1	155,56	147,90	159,96	107,44	89,44	116,41	135,84	69,57
2	114,67	71,08	64,39	55,30	66,64	64,08	72,06	69,23
3	98,74	64,85	42,73	41,19	46,79	49,80	53,93	43,10
4	128,41	34,41	27,94	41,08	30,31	31,35	38,61	29,13
5	5,52	12,09	25,10	15,09	19,02	23,91	20,45	24,93
6	41,57	28,59	20,65	36,07	34,76	35,34	34,98	35,81
Ogółem (MM)	106,93	65,27	53,59	47,62	46,69	41,74	53,69	x
Ogółem (SM)	77,31	67,20	56,96	57,05	49,15	46,89	x	55,15

Źródło i objaśnienia jak w tabeli 2.

Wydatki na wyposażenie mieszkania również są determinowane wielkością miejscowości, w której zamieszkuje gospodarstwo z młodym małżeństwem. Największe wydatki tego rodzaju (na osobę) były ponoszone w największych miastach, najmniejsze natomiast w miastach najmniejszych i na wsiach. W przeliczeniu na osobę najniższe wydatki na wyposażenie mieszkania zaobserwować można w przypadku rodzin wielodzietnych, natomiast najwyższe w przypadku małżeństw bez dzieci. Porównując analizowane wydatki w gospodarstwach młodych i starszych małżeństw można zauważyć, że w przekroju typu biologicznego rodziny wydatki na wyposażenie mieszkania były wyższe w przypadku młodych małżeństw. Odwrotną sytuację można zaobserwować, jeżeli podzielimy gospodarstwa domowe ze względu na klasę miejscowości, w której położone było gospodarstwo.

PODSUMOWANIE

Przeprowadzona analiza pozwala stwierdzić, że faza rozwojowa rodziny ma istotny wpływ na sytuację mieszkaniową. Okazuje się bowiem, że sytuacja gospodarstw domowych młodych małżeństw pod tym względem jest znacznie gorsza niż starszych małżeństw. Dotyczy to zwłaszcza tzw. przestrzeni życiowej. Pomimo, że większość domów i mieszkań stanowi własność mieszkających w nich osób, na jedną osobę przypada obecnie tylko 18,6 metra kwadratowego powierzchni mieszkania i nieco ponad jeden pokój na osobę. Należy zaznaczyć, że

znacznie trudniejsza pod tym względem jest sytuacja rodzin wieloosobowych. Miejsce położenia gospodarstwa domowego również nie pozostaje bez wpływu na sytuację mieszkaniową młodych małżeństw. Należy jednak zaznaczyć, że gorsza sytuacja mieszkaniowa młodych małżeństw jest wynikiem wielu czynników o charakterze ekonomicznym, społecznym i historycznym.

Przedstawiona w opracowaniu statyczna analiza sytuacji mieszkaniowej młodych rodzin stanowi wstęp do dalszych badań w tym zakresie w ujęciu dynamicznym oraz pogłębionej diagnozy zidentyfikowanych tendencji.

LITERATURA

- Gorczyca M., 2003, *Zmiany sytuacji mieszkaniowej w Polsce w latach 1950–2002* [w:] *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy. Polityka społeczno-ekonomiczna*, red. M.G. Woźniak, z. 4, Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszów.
- Gorczyca M., 2007, *Potrzeby mieszkaniowe oraz środki dla ich zaspokojenia w okresie do 2025 roku* [w:] *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy. Gospodarka oparta na wiedzy*, red. M.G. Woźniak, z. 11, Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszów.
- Kusińska A. (red.), 2005, *Rodziny ludzi młodych jako uczestnicy rynku. Diagnoza i typologia*, PWE, Warszawa.
- Podolec B., Ulman P., Wałęga A., 2007, *Kształtowanie się dochodów a poziom i struktura wydatków młodych małżeństw* [w:] *Statystyka w praktyce społeczno-gospodarczej*, red. W. Ostasiewicz, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu, nr 1163, Wrocław.
- Podolec B., Ulman P., Wałęga A., 2008, *Aktywność ekonomiczna a sytuacja materialna gospodarstw domowych*, Wyd. Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków.
- Ulman P., 2011, *Sytuacja mieszkaniowa polskich rodzin w świetle danych z badania budżetów gospodarstw domowych* [w:] *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy. Modernizacja dla spójności społeczno-ekonomicznej*, red. M.G. Woźniak, z. 18, Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów.

Streszczenie

Potrzeby mieszkaniowe młodych małżeństw wyróżniają tę grupę gospodarstw domowych od pozostałych. Wiąże się one bowiem z procesem organizowania samodzielnego życia i zakładania rodziny. Przedmiotem badań było kształtowanie się sytuacji mieszkaniowej młodych małżeństw w Polsce. Dodatkowo analizie poddano wysokość wydatków związanych z użytkowaniem i wyposażeniem mieszkania. Analiza statystyczna sytuacji mieszkaniowej została przeprowadzona na podstawie danych pochodzących z badania budżetów gospodarstw domowych w 2009 r. Wyniki przeprowadzonych badań wskazują na gorszą sytuację mieszkaniową młodych małżeństw w porównaniu z grupą odniesienia, którą uczyniono gospodarstwa starszych małżeństw.

The Housing Situation of Young Couples in Poland

Summary

Housing needs of young married couples distinguish this group from other households. The object of research was the housing situation of young married couples in Poland. In the paper the amount of expenditure on “housing, water, electricity, gas and other fuels” and “furnishing household equipment and routine maintenance of the house” was also analyzed. Studies showed a worse housing situation of young couples in comparison with the reference group, which was made the older married couples. All conclusions are based on the results of the analysis of household budget surveys carried out by the Central Statistical Office in 2009.